

A kínai nyelv magyarországi tanításának rövid története és jelene

Brief Historical Overview and Present State of Chinese Studies in Hungary

---

Simay Attila és Fan Libo

Összefoglaló: A kulturális és társadalmi, valamint a politikai és gazdasági kapcsolatok fenntartásának is az egyik elengedhetetlen eszköze a közös nyelv. Magyarország és a Kínai Népköztársaság külpolitikai kapcsolatfelvételének 2019-ben volt a hetvenedik évfordulója. Ez alkalmából számos tanulmány jelent meg, és itt kell megemlíteni a Külügyi és Külgazdasági Intézet gondozásában, magyar és kínai szerzők által jegyzett, kétnyelvű (angol és kínai) kiadványt is (Goreczky, 2019). A jelen tanulmány az oktatási és a nyelvtanítási kapcsolatokra fókuszál, magyar szemszögből. Elsősorban a Kínával kapcsolatos magyarországi képzések alakulását és jelenét tekintjük át. Abban, hogy a tanulmány a magyar és a kínai tanulmányokban, cikkekben megjelenő percepciókat egyaránt tükrözhesse, a kínai nyelvű források bevonása segít. Az első részben egy tömör történeti áttekintés olvasható a Kína-kutatás és a kínai nyelv oktatásának magyarországi alakulásáról, a második pedig elsősorban a jelenlegi kínai nyelvi képzés hazai állapotát járja körül.

Kulcsszavak: Magyarország, Kínai Népköztársaság, oktatás, nyelvtanítás, kapcsolatok

Abstract: *One thing is essential to the cultural and social relations, including political and economic relations too, and that thing is a common language. As we can celebrate the seventieth anniversary of the official beginning of diplomatic relations between Hungary and the People's Republic of China, this article would like to reflect on this relationship in educational and language training aspects. This study would focus on the Chinese Studies in Hungary, both the brief history over these decades and the present state, including articles and news published in Chinese in China too in order to get a better understanding of the perceptions in both countries. The first part is a brief historical overview about the development of China-related academic research and Chinese language trainings, while the second part is the present state of education.*

Keywords: Hungary, the People's Republic of China, education, language training, relationship

A kínai szakos hallgatók és a nyelv oktatásának történeti áttekintése

A tanulmány első részében egy viszonylag rövid és tömör áttekintést szeretnék adni arról, hogy miként alakult hazánkban a Kínáról szóló ismeretszerzés, és főleg a kínai szakos egyetemi oktatás, illetve a nyelvi képzés. Bár néhány gondolat erejéig kitérünk e téren a kezdetekre is, de elsősorban a Kínai Népköztársaság (KNK) és Magyarország diplomáciai kapcsolatfelvétele óta eltelt hetven évre fókuszálunk. Az egyes korszakok

kapcsán igyekszünk kiemelni a legtekintélyesebb magyar sinológusokat is, akiknek munkássága jelentősen meghatározta és meghatározza a Kínával kapcsolatos magyarországi tudományos ismeretszerzést és a szakemberképzést. A tanulmány terjedelmi keretei között ugyanakkor nem tartjuk lehetségesnek az összes olyan személy munkásságának a részletes ismertetését, aki az elmúlt hetven évben Kínával foglalkozott hazánkban.

A Magyarországon folyó kínai tanulmányok kezdetei

A magyarok számára Kína viszonylag régóta nem ismeretlen. Noha az ázsiai országról szóló ismeretek sokáig elsősorban más népek fiainak a közvetítésével jutottak el hazánkba, a 19. században több magyar expedíciónak is sikerült elérnie oda. Ezek közül érdemes kiemelni Széchényi Béláét és Hopp Ferencét. Az utóbbi utazó négyszer is ellátogatott az országba 1882 és 1914 között (吴玉凤, 2016, 59–61. o.), és ma az ő nevét viseli a budapesti Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum.

A nyelvi kapcsolatok szempontjából a kiindulópontnak Kőrösi Csoma Sándor (克勒希·乔玛·山道尔) tekinthető, aki két klasszikus mű összeállításával is beírta nevét a nyelvészet nagyjai közé: a tibeti–angol szótárral és a tibeti nyelvtankönyvvel, amelyek elősegítették, hogy még több európai és amerikai érdeklődő számára váljon megismerhetővé Tibet (és így Kína is) (邓锐龄, 1984, 47–52. o.). Fontos leszögezni, hogy a kínai hivatalos felfogás szerint a kínai nyelv bármely helyi változatának vagy nyelvjárásának – jelen esetben a tibetinek – a tanulmányozása a kínai nyelvi kapcsolatok ápolásának a részét képezi. Kína megismeréséhez hozzájárult a magyar geográfus, Cholnoky Jenő is (*Magyar Földrajzi Múzeum*, 2019), aki 1896–1898 között vezetett expedíciót Kínába, ahol hidrográfiai és geográfiai kutatásokat folytatott. Tapasztalatait „A sárkányok országából” című munkájában tette közzé. A nyelvi kapcsolatok szempontjából viszont azt érdemes kiemelni, hogy ő írta meg Kőrösi Csoma Sándor életének regényét is. A mű 1940-ben jelent meg Budapesten.

A Kínáról folyó szervezett tanulmányok kezdetének a Kelet-ázsiai Intézetnek a Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemen (a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem elődjén) történt 1923-as megalapítása tekinthető – bár a mai olvasható intézeti bemutatató a Pröhle Vilmos vezette alapítást 1924-re teszi (*ELTE Távol-keleti Intézet*, 2019a). Az intézet egyik fő feladata a Kínával kapcsolatos (sinológiai) ismeretek bővítése és oktatása volt (梅立崇, 1990, 127–128 o.), majd az egyetemen megindult a kínai szak is 1926-ban, bár abban az időben itthon még nem igazán voltak sinológusok vagy kínai nyelvet oktató tanárok (王海波, 2006).

Egészen az 1930-as évekig kellett várni az első igazi orientalista, Ligeti Lajos (李盖蒂) megjelenésére, aki a mongol és a mandzsu nyelvben is jártas volt, korábban a híres párizsi sinológustól, Paul Pelliotól (伯希和) tanult, a fő kutatási iránya pedig Közép-Ázsiára

is kiterjedt. 1935-ben jelent meg a „Kína. Múlt és jelen” című könyve (梅立崇, 1990), amely az akadémiai értéke mellett Kína itthoni népszerűsítésében is jelentős szerepet játszott. Ligetit 1947-ben választották a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává, s ő az orientalista publikációk hazai megjelenését is igyekezett elősegíteni: a Kőrösi Csoma Társaság megbízásából 1938-tól a *Bibliotheca Orientalis Hungarica* sorozatot szerkesztette, 1950-ben a szerkesztésében indult el az Akadémiai Kiadó orientalisztikai folyóirata, az *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, majd 1966-ban a Kőrösi Csoma Kiskönyvtár című monográfiatorozat. Szintén ő kezdeményezte 1973-ban a *Keletkutatás* című magyar nyelvű tudományos folyóirat kiadását is (Terebess Online, 2019a). Annak ellenére tehát, hogy Ligeti Lajos maga nem beszélt mandarinul (kínai köznyelv), a magyar sinológia megteremtésében vezető szerepet játszott, és szilárd alapokat teremtett a kínai nyelv oktatásának fejlesztéséhez.

A kínai nyelvoktatás kezdetei hazánkban

Magyarországon a kínai nyelvoktatás a Kína-kutatásból (sinológia) fejlődött ki. Az első híres magyar sinológusok közé sorolható például Tőkei Ferenc (杜克义), Józsa Sándor (尤山度), Csongor Barnabás (陈国), Galla Endre (高恩德), Miklós Pál (米白), Tálás Barna (戴伯纳), Polonyi Péter (波罗尼·彼特), Ecsedy Ildikó (艾之迪) és Kalmár Éva (谷兰). Ez a sinológusgeneráció az 1920-as és 1930-as években született, és ők már tudtak kínaiul kommunikálni. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a két és három kínai karakterrel leírt nevük – amely megfelel a kínai névhasználatnak – a többségük esetében már utal a kínai kötődésükre, akárcsak arra, hogy e nevek megtalálhatók a kínai forrásokban is.

Tőkei Ferenc és Csongor Barnabás például azok közé tartozott, akik klasszikus kínai szövegeket olvastak, és meg is értették azokat, így Magyarországon híres filozófusoknak és irodalomtudósoknak számítottak. Ám épp ezért ők elsősorban a sinológia, nem pedig a modern kínai nyelv és annak oktatása szempontjából tekinthetők jelentős személyiségeknek. Tőkei Ferenc kínai tárgyú könyvek és tanulmányok írása mellett a klasszikus kínai irodalom és filozófia számos alkotását ültette át magyarra, és az egyik legtermékenyebb fordítóként hozzájárult a kínai kultúra itthoni megismertetéséhez, népszerűsítéséhez. 1973-tól az MTA levelező, majd 1985-től rendes tagjává választották, és 1994-ben az MTA Nyelvtudományi Intézet Orientalisztikai Osztályának a vezetője lett (Terebess Online, 2019b).

Csongor Barnabás 1942-ben kezdte el a kínai tanulmányait, és 1963-tól 1983-ig az ELTE Kínai és Kelet-ázsiai Tanszékének vezetője volt. Visszaemlékezése szerint 1948–49-ben, az ELTE megreformálásakor jött létre a mai értelemben vett kínai szak, kötött tan- és vizsgarenddel, egészen kis számú hallgatóval, mert eredetileg a képzés célja a tudományos utánpótlás nevelése volt. Aztán az országos érdeklődés nyomán egyre több vendéghallgató jelentkezett, és így elindult a kínai nyelvi képzés is. A magyar–kínai kulturális egyezmény keretében megérkeztek Budapestre az első nyelvi lektorok

is a Kínai Népköztársaságból: 1955-ben Guo Yuheng¹ (郭預衡), a Pekingi Tanárképző Egyetem irodalomtörténeti tanszékének adjunktusa, majd fél év múlva a felesége, Zhao Shuhua (趙淑花), aki szintén nyelvtanárként is tevékenykedett (Csongor, 2008). Az 1962 és 1984 közötti kínai forrásokban is olvasható, hogy Csongor Barnabás a Kínai és Kelet-ázsiai Tanszék vezetőjeként dolgozott, és nagyban hozzájárult a kínai szak fejlődéséhez (梅立崇, 1990).

A szisztematikus nyelvtanítás tehát a sinológiai kutatásoknál valamivel később kezdődött meg. Maga a kínai a magyarok szemében kissé misztikus, rejtélyes nyelvként jelent és jelenik meg, amit talán jól összefoglal a „nekem ez kínai” szólás is, amely utalhat a szöveg érthetlenségére, nehézségére, összetettségére, a befogadó részéről a megértés korlátosságára vagy lehetetlenségére. A nyelvnek ez a rejtélyes mivolta társadalmi szinten a Kínai Népköztársasággal történt kapcsolatfelvétel és a nyelvoktatással összefüggésben kialakult jó viszony ellenére is változatlanul megmaradt.

A Budapest és Peking közti diplomáciai kapcsolatok eredményeként hamarosan Magyarországról is elindulhattak az első hallgatók Kínába, ahol – Csou En-laj (Zhou Enlai, 周恩来) miniszterelnök engedélyével – a Kulturális és Oktatási Bizottság csak a szocialista országokból fogadott hallgatókat. Az 1950-es megállapodásban öt magyar hallgató ottani tanulását hagyták jóvá, akik közül decemberben érkezett meg az első Pekingbe. A Kelet- és Közép-Európára vonatkozó kvótában összesen 33 hallgató szerepelt, s valamennyiüket a Csinghua (Qinghua) Egyetem fogadta. Az egyetem beszámolója az öt magyar közül Tálás Barnát mint a Kínai–Magyar Baráti Társaság korábbi elnökét és Józsa Sándort, az ELTE professzorát emeli ki (Qinghua Egyetem Történeti Múzeuma, 2015). Érdekes, hogy a kínai oktatási minisztérium viszont abból az évből hat magyar hallgatót tartott nyilván (Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériuma, 2013), a budapesti Konfuciusz Intézet történeti áttekintője pedig az első magyar hallgatók érkezését 1950 őszére teszi. Ez utóbbi korszakból Galla Endre, Mészáros Vilma, Józsa Sándor, Pajor Géza, Miklós Pál, Tálás Barna, Polonyi Péter és Kalmár Éva személyét említi név szerint: ők azok, akik részben létrehozták, részben felvirágoztatták a hazai sinológiát (Salát, 2009). Néhányuk életrajzából emelnénk ki a kínai kapcsolatok vonatkozásában egy-két részletet.

Galla Endre 1955-ben diplomázott, majd a nagykövetség kulturális munkatársa, 1959-ben pedig a Kínai–Magyar Baráti Társaság főtitkára lett. Később az ELTE Kelet-ázsiai Tanszékének oktatója, 1983–1995 között annak vezetője volt. A róla szóló kínai megemlékezés kiemeli, hogy a nevéhez köthető a Magyarországon megjelent első kínai nyelvkönyv, és egyben ő tekinthető a modern kínai irodalomkutatás megalapítójának is (李震, 2008). Ugyanakkor kortárs költőkkel együttműködve többek között Petőfi Sándor, Arany János és József Attila verseit fordította le kínai nyelvre, és ezzel

¹ A tanulmányban említett kínai nevek – a nálunk közzismert személyek kivételével – pinjin átírásban szerepelnek.

műfordítóként jelentősen hozzájárult a magyar irodalom és kultúra kínai népszerűsítéséhez (HVG, 2019). Galla Józsa Sándorral közösen állította össze, és 1987–1990 között a Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma kiadásában, a Keleti Nyelvek Kinccsestára könyvsorozat részeként (Galla és Józsa, 1987a, 1987b, 1988, 1990) jelentette meg a négykötetes Kínai nyelvkönyvet és a hozzá tartozó nyelvi kazettákat (*Terebess Online*, 2007).

Miklós Pál esetében kiemelendő, hogy a kínai nyelvtudása felért egy született kínai-éval, vagyis nemcsak a klasszikusokat értette, de folyékonyan kommunikált a modern kínai nyelven is. A kínai korabeli operák librettója közül többet is lefordított magyarra, és a tunhuangi (Dunhuang) Mogao-barlangtemplomokról (buddhista barlangszentélyekről) szóló tanulmánya nemzetközileg is elismertté tette (吴玉凤, 2016) – az írás itthon könyvként is megjelent (Miklós, 1959).

Tálas Barna kapcsán a budapesti Kínai Nagykövetség beszámol például az akkori nagykövettel, Hsziao Csiennel (Xiao Qian) való 2015-ös találkozásáról, amelyben említést tettek arról is, hogy az akkor már elismert magyar sinológus ott volt azon diákok között, akiket a KNK megalakulása után elsőként küldtek ki ösztöndíjasként Kínába. A későbbi szakmai életútjából kiemelték, hogy dolgozott a pekingi Magyar Nagykövetségen, a Magyar Tudományos Akadémián, a Külügyminisztériumban és a Pénzügyminisztériumban, s hosszú ideig volt a Magyar–Kínai Baráti Társaság elnöke. Számos területen végzett Kína-kutatásokat, sokat tett a kínai–magyar párbeszéd és együttműködés elmélyítéséért, valamint a kétoldalú kapcsolatok fejlődéséért. Több könyve és tanulmánya is megjelent (*Kínai Népköztársaság Nagykövetsége Magyarországon*, 2015), köztük a „Gazdaság és politika a Kínai Népköztársaságban” (Tálas, 1979), illetve a „Gazdasági reformok és politikai reformkísérletek Kínában” (Tálas, 1989) című kötet. A *Külügyi Szemle* felkérésére is szívesen írt kínai témájú tanulmányokat (pl. Tálas, 2012). A közelmúltban, 2019 szeptemberében, 91 éves korában hunyt el.

Polonyi Péter 1953-ban felvételizett az ELTE-re, majd egy évvel később jutott el Kínába a Pekingi Egyetemre. Hétéves ott-tartózkodás után tért haza, rövid ideig tanított, majd a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeumban dolgozott (1969-től 1989-ig). Kínai forrásmunkák felhasználásával nagyon sok történeti, társadalomtudományi, illetve politikai elemzést készített az országról (például: „Kína története”, „Mao”, „Múlt a jövőben: írások Kínáról”). 1995 és 1997 között a *Távol-Kelet* című újság főszerkesztője volt. Ezek mellett életrajzi és útkönyvet is írt Kínáról, illetve az 1980-as években egy útifilmsorozat készítésében is közreműködött (*Cultura*, 2015).

A kapcsolatok intenzitásának átmeneti mérséklődése

Az 1950-es években markáns fordulatot jelentett a nemzetközi politikában a Szovjetunió és Kína elhidegülése, és mivel Magyarország egyértelműen a szovjet érdekszférába tartozott, a magyar–kínai kapcsolatok előbb csak stagnáltak, majd meg is romlottak.

A mélypont a kulturális forradalom (1966–1976) első éveire esett: Kína három évig még nagykövetet sem nevezett ki Budapestre (noha a magyar nagykövet ez idő alatt is Pekingben maradt). 1970-től a helyzet némileg javult, a kapcsolatok alacsonyabb szinten újjá is tudtak éledni. Aztán 1978-tól Teng Hsziao-ping (Deng Xiaoping, 邓小平), illetve az új kínai vezetés fokozódó érdeklődést mutatott a magyarországi reformok iránt. 1984-től megindult a kapcsolatok új, szerződéses alapokra helyezése, és a gazdasági, kereskedelmi mellett kutatási és tudományos egyezmények is kötöttek (Salát, 2009).

A kapcsolatok ismételt fellendülése

Az 1989-es magyar rendszerváltozás nagyobb szólásszabadságot is eredményezett, ami elvben segíthette volna több kínai témájú írás megjelenését is. Ugyanakkor a kínai művek magyarra fordítása tekintetében átmenetileg hirtelen visszaesés volt megfigyelhető, noha az ország iránti érdeklődés megmaradt, sőt a kínai politikai gondolkodással kapcsolatos művek magasabb színvonalú fordításban is jelentek meg. Ilyen volt például Wu Yufeng értékelésében Őri Sándor 2002-es fordítása, a Konfuciusz élete és kora (论语). A taoista alapmű, a Lao-ce által írt Tao te king (道德经) számos címen megjelent fordítása közül Wu Yufeng is Tókei Ferenc és Weöres Sándor műfordítását emelte ki. A buddhista tanok fordításai is népszerűvé váltak; e téren Hamar Imre (郝请新) az egyik legjelentősebb magyar kutató. A gazdasági kapcsolatok élénkülésével pedig egyre több kínai témájú gazdasági és gazdaságpolitikai jellegű mű kezdett megjelenni Magyarországon. A jelentősebb szerzők közül Jordán Gyulát, Mészáros Klárát és Tálás Barnát kell megemlíteni (吴玉凤, 2016).

A Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériuma feljegyzése szerint, mint említettük, 1950-ben hat magyar hallgató érkezett Pekingbe. 2013-ig további 597 ösztöndíjast tartottak számon. 2013-ban viszont egy kínai jelentés összesen 337 ottani magyar diákról szól, akik közül 94 ösztöndíjjal, 243-an pedig önköltséges formában tanultak (Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériuma, 2013). Sajnos azonban a minisztérium honlapján ennél későbbi adat vagy részletesebb időbeli bontás a magyar hallgatókról a tanulmány készítésekor nem volt megtalálható. A számuk jelentős mértékű növekedése viszont mindenképpen érzékelhető.

A Kínába látogató diákok számának és a kínai szak népszerűségének a növekedése egyben azt jelenti, hogy viszonylag nehéz lenne felsorolni valamennyi, ma sinológiával foglalkozó magyar szakértőt. Azonban mégis érdemes megemlíteni a rendszerváltás utáni Magyarországról Kínába eljutott, a mai itthoni képzésekben, az egyetemi életben mostanra meghatározóvá vált sinológusok közül az ELTE kínai szakának két oktatóját, a Kínai–magyar szótárt (Bartos és Hamar, 1998) összeállító Bartos Hubát (包甫博), valamint a korábbi tanszékvezetőt és az ELTE Konfuciusz Intézetének a vezetőjét, Hamar Imrét (aki a cikk megírásakor már az ELTE nemzetközi ügyekért felelős rektorhelyettese is).

Még három személyről tartjuk indokoltnak említést tenni. Salát Gergely (绍莱特) 2001-ben szerzett orientalista, kínai szakos diplomát. Ma a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen (PPKE) a Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport szakmai igazgatója, a Nemzetközi és Politikatudományi Intézet vezetője, az MTA Orientalisztikai Tudományos Bizottságának titkára. A médiában is aktívan szerepel a Kínával kapcsolatos témák esetén. Vámos Péter, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) kínai specializációját elindító oktatója az 1990-es években szerezte az egyetemi okleveleit, és közvetlenül a rendszerváltás idején és az azt követő években folytatott tanulmányokat Kínában. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) vezető sinológusa, P. Szabó Sándor (贝山) is közvetlenül a rendszerváltás utáni években tanult először Kínában.

Természetesen még számos olyan személyt lehetne megemlíteni, aki aktívan foglalkozik Kínával és/vagy a kínai nyelvi képzésekkel, így az előbbiek kiemelése kissé önkényesnek is tűnhet. Ráadásul – a korábbi történelmi periódussal ellentétben – ma még nem láthatjuk, hogy évtizedek múlva a magyar és a kínai (sinológiai) történetírás kiket fog kiemelni, mint a téma szempontjából korunk legfontosabb és legmeghatározóbb személyeként.

Kínai szakos képzések és kínai nyelvoktatás Magyarországon

A tanulmány második részében a Kínával kapcsolatos képzések jelenlegi állapotát igyekszünk áttekinteni, elsősorban a nyelvoktatás tekintetében, de kitérünk a magyar köz- és felsőoktatásban folyó, kifejezetten sinológiai, Kínával kapcsolatos tanulmányokra is. Azért az állami finanszírozású és/vagy működtetésű intézményekre és kereketre fókuszálunk, mert a diplomáciai kapcsolatok szempontjából azok az állami közigazgatás által a működésük tartalmában is közvetlenül érintettek. Ám természetesen a kínai nyelv jelen van az üzleti alapokon működő magán nyelvviskolákban, a vállalatoknál, és az üzleti szféra is létrehozott a Kínával való kapcsolattartásra összpontosító szervezeti egységeket, illetve folytat az országgal összefüggő kutatásokat. A magán-szektor vizsgálatára azonban a jelen tanulmányban nem térünk ki, bár az egy további tanulmány lehetséges és izgalmas irányvonalát jelöli ki.

Konfuciusz Intézetek Magyarországon

Magyarországon a kínai nyelvi oktatásban kiemelt jelentősége van a Konfuciusz Intézetek hálózatának, amely 2004 óta non-profit oktatási és kulturális intézményhálózatként működik a világban, és kínai részről nagyrészt a Hanban (汉办) nevű szervezet biztosítja a működtetéséhez szükséges pénzügyi forrásokat. A magyar és a kínai oktatási minisztérium egyeztetése után, 2006-ban született meg a döntés, hogy még az év december 7-én, Hamar Imre vezetése alatt megkezdje működését az első magyarországi

Konfuciusz Intézet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (Nemzeti Erőforrás Minisztérium, 2006). Néhány évvel később a Konfuciusz Intézetek közép- és kelet-európai regionális tanárképző központját is ott alapították meg, ami azt jelenti, hogy az ELTE 2014-től tizenhat térségbeli ország számára jelenti a rendszeres képzések helyszínét (*HR Portál*, 2013). Ennek egyik előzménye, hogy az ELTE-n működő intézmény 2007-ben, 2011-ben és 2012-ben is elnyerte a kiváló Konfuciusz Intézet díjat, Hamar Imre pedig 2011-ben egyéni kiválósági elismerést is kapott (Beijing Foreign Studies University, 2016). Mindez jól mutatja, hogy a kínai tudományos és nyelvi képzéseket hazánkban elsőként elkezdő ELTE sikerrel kapcsolódott be a nemzetközi kínai nyelvi oktatási rendszerbe is: viszonylag hamar létesült a kínai állami támogatást is élvező intézet, amely később regionális képzési központtá is válhatott.

A Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem 2016-ban készült beszámolója kiemeli, hogy az ELTE Konfuciusz Intézetén kívül 27 általános és középiskola, illetve felsőoktatási intézmény indított kínai nyelvi képzést. Az ELTE több mint 30 kínai anyanyelvű tanár bevonásával végzi az oktatást – részben magán az egyetemen, részben annak partnerintézményeiben –, a regisztrált diákok létszáma 2016 végére jóval kétezer fölé nőtt (2359 fő), s az intézmény felnöttek (HSK), illetve általános és középiskolások számára (YCT) is nyújt általános kínai nyelvvizsga-lehetőséget. Mindez azt is mutatja, hogy a kínai nyelv iránti érdeklődés és a kínai nyelvet tanuló magyarok száma folyamatosan növekszik (Beijing Foreign Studies University, 2016).

A Hanban támogatásával később további Konfuciusz Intézetek is létrejöttek Magyarországon. Az SZTE Konfuciusz Intézet 2012 őszén kezdte meg a működését, a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) és a Sanghaji Nemzetközi Tanulmányok Egyetem együttműködésében. A tanórákat az intézetben, illetve az egyetem egyes karainak a tantermeiben tartják (SZTE Konfuciusz Intézet, 2012). Az első vezetője Szentmártoni Livia (辛莉薇) volt (Shanghai International Studies University, 2012), aki később Sanghajban lett a magyar főkonzulátuson oktatási és kulturális szakdiplomata (Magyarország Főkonzulátusa Sanghaj, 2019).

Nagyjából egy évvel később, 2013 őszén kezdte meg működését a harmadik magyarországi Konfuciusz Intézet, amelyet a Miskolci Egyetemen (ME) alapítottak, Kuttor Dániel vezetésével, és kínai részről a Pekingi Vegyipari Egyetem lett az együttműködő partnere (Kujan, 2018). A negyedik, a Pécsi Tudományegyetemen (PTK) 2015-ben létrehozott Konfuciusz Intézet – a többitől eltérően – a hagyományos kínai orvoslásra specializálódott (ez lett a világon a hetedik ilyen intézet), és a kínai partnere az Észak-kínai Tudományos és Technológiai Egyetem (Pécsi Tudományegyetem Konfuciusz Intézete, 2019). A magyar igazgatója pedig a PTK Egészségtudományi Karának dékánja, Betlehem József lett (BAMA, 2015). A Hanban 2018 augusztusában adta meg az engedélyt a Tiencsini (Tianjin) Idegennyelvi Egyetemnek az ötödik magyarországi Konfuciusz Intézetnek a Debreceni Egyetemmel (DE) együttműködésben történő

megnyitásához (晋小娜, 2018). Amelynek magyar részről Csatár Péter lett az igazgatója (Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézet, 2020).

Ezzel Magyarország is egyike annak a 162 országnak illetve térségnek, ahol Konfuciusz Intézetek működnek. A Hanban hivatalos nyilvántartása szerint 2020 augusztusában a világon 541 ilyen intézet működött, ebből a magyarországi ötön kívül még 182 található Európában. Az úgynevezett Konfuciusz Tanteremből (általános és középiskolai oktatási intézet) hazánkban a közelmúltig csupán egy létezett, a 2011-ben indult Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium, míg világszerte 1170, s ebből 346 Európában (Hanban, 2020). A budapesti „tantermet” 2019 júniusában avatták fel, a magyar és a kínai diplomáciai képviselő jelenlétében (Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2017), bár történetileg nem ez volt az első Konfuciusz Tanterem hazánkban, mivel az ELTE nyilvántartása szerint 2009 októberétől már működött egy a kecskeméti Bolyai János Gimnáziumban (*ELTE Modell Konfuciusz Intézet, 2020a*). 2019. szeptember 24-én pedig a szegedi Eötvös József Gimnáziumban felavatták a második magyar Konfuciusz Tantermet (Szegedi Tudományegyetem, 2019).

Kínai szakos egyetemi képzés

A jelenleg folyó kínai nyelvi képzések áttekintésekor fontos megjegyezni, hogy Magyarországon 2005-ben (a bolognai rendszer bevezetését követően) a felsőoktatás alapvető keretrendszere három, egymásra épülő szintre tagolódott, így a bölcsészhallgatók előbb az alapképzésen (*bachelor, BA*), aztán a mesterképzésen (*master, MA*) szereznek oklevelet (diplomát), és utána következik a doktori fokozat (PhD) megszerzése. Egyes szakok elnevezése is megváltozott (*Felvi.hu, 2020a*), ezért alapvetően az átalakulás utáni nevekkkel és képzési szerkezeten belül igyekszünk áttekintést adni a Kínával kapcsolatos és a kínai nyelvi képzésekről.

Az ELTE Bölcsészettudományi Karán az 1924-ben alapított Kelet-ázsiai Intézet utódja a mai Távol-keleti Intézet, amelynek Kínai Tanszékén folyik hazánkban a legrégebb óta egyetemi szintű kínai képzés. A bolognai átalakulás következtében 2006-tól a kínai is háromciklusú képzés keretében tanulható. A hároméves kínai szakirányos képzés az ELTE BTK keleti nyelvek és kultúrák alapszakán (BA) belül választható, és már az egyetemre történő jelentkezéskor meg kell jelölni, ha valaki ott szeretne tanulmányokat folytatni. Az oktatás kiterjed a modern kínai nyelv mellett az alapvető történelmi, kulturális, eszmetörténeti, gazdasági és politikai ismeretek, továbbá a klasszikus kínai nyelv megismertetésére is. A kínai szak azonban úgynevezett minorként is végezhető: a nem kínai szakirányos hallgatók a fő szakjuk mellett 50 kredit értékben elvégezhetik a meghatározott kínai szakos tanegységeket, s ezzel bizonyos szintű kínai nyelvtudáshoz és alapvető kulturális ismeretekhez juthatnak. A kínai szakirányos hallgatók pedig ajánlott lehetőségként felvehetik minorként a kínai tolmács- és fordítóképzés

specializációt, szintén 50 kredit értékben. A kétéves sinológia mesterszakos képzésben a modern nyelvi és kulturális stúdiumok mellett nagyobb szerepet kapnak a klasszikus sinológiai területek is. Az erre épülő sinológiai doktori program elvégzése jelenti a PhD-fokozat megszerzéséhez szükséges tanulmányokat (*ELTE Távol-Keleti Intézet, 2019b*).

A 2020-es egyetemi felvételik idején a kínai szakirány mindössze három intézményben volt elérhető: az ELTE BTK mellett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Karán (PPKE BTK) és Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán (KRE BTK). Az ELTE meghirdette ugyan a képzést a Berzsényi Dániel Pedagógusképző Központjában (BDPK) is Szombathelyen, azonban ott végül az sem nappali, sem levelező formában nem indult el. A sinológia mesterszak viszont csak az ELTE BTK-n érhető el. A kínai szak mindhárom képzési szinten és mindhárom felsőoktatási intézményben csak nappali formában választható (*Felvi.hu, 2020b*). A kifejezetten kínai tanulmányok mesterképzés tekintetében az ELTE tehát nemcsak a legrégebbi, hanem a monopolhelyzetben lévő intézmény is, és az egyetemi alapszak esetében is csak kétszereplős a kínálat. A képet árnyalja, hogy a statisztikák szerint 2020-ban a sinológia mesterszakra jelentkező 9 főből (akik közül öten első helyen jelölték meg a szakot) mindössze kettő nyert felvételt, míg a kínai alapszakra 62-en. A PPKE-n 16 fő nyert felvételt a kínai alapszakra és 14 az országban egyedüli – a Budapesti Corvinus Egyetemmel közösen indított és részben Kínára is fókuszáló – Kelet-Ázsia-tanulmányok mesterszakra. A KRE-n 2020-ban először indított kínai alapszakra 12 főt vettek fel. Érdekes, hogy a kínai nyelv és kultúra népszerűsége a jelentkezések tekintetében egyelőre a növekedés ellenére is alatta marad a kelet-ázsiai régióból a japán, illetve a koreai képzések iránti érdeklődésnek (*Felvi.hu, 2020c*).

A PPKE BTK kínai szakiránya szintén biztosítja az 50 kredites kínai minor elvégzését más szakok hallgatói számára, ám a kínai szakirányos hallgatók számára biztosított fordító- és tolmácsolás specializáció elvégzése 25 kreditet ér (*Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, 2020a*). A Kelet-Ázsia-tanulmányok mesterképzés során a társadalomtudományi megközelítéseken kívül gazdasági és politikai aspektusból is érdemben foglalkoznak a régióval, azon belül pedig kiemelt helyen Kínával is (*Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, 2020b*). Szervezeti egységként e képzésekért a Nemzetközi és Politikatudományi Intézetben belül található, 2012-ben alapított Kínai Tanszék felel, Salát Gergely vezetésével, aki egyben az alap- és a mesterszak szakfelelőse is (*Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, 2020c*).

A keleti nyelvek és kultúrák közül a kínai mellett még a japán és a koreai érhető el – az utóbbi csak az ELTE-n. Japán alapszak az ELTE mellett a KRE-n van, amely a kínai képzések szempontjából azért érdemel említést, mert az ottani Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézetének keretén belül a 2013/2014-es tanévtől lehetőség nyílik a 30 kreditet érő kínai nyelv- és kultúraismeret specializációra (*Károli Gáspár Református Egyetem,*

2020a), azaz a kínai történelem és kultúra, valamint a nyelv elsajátítására (a képzés célja szerint B1-es szinten) (*Károli Gáspár Református Egyetem, 2020b*). Ezt követte a KRE-n 2020-ban a kínai alapszak elindítása és az intézetben belül egy Kínai Tanszék létrehozása, amelynek vezetője Apatóczy Ákos Bertalan lett (*Károli Gáspár Református Egyetem, 2020c*).

Kínai nyelvi képzések a felsőoktatásban

A kínai nyelv és kultúra iránti megnövekedett érdeklődés azt eredményezte, hogy a kifejezetten sinológiai és kínai nyelvi szakképzések mellett több felsőoktatási intézményben a választható nyelvek között megjelent a kínai is. Mindeközben az egyes intézmények szakmai profiljához illeszkedve természetesen megjelentek a Távolsági-Keletre vagy kifejezetten Kínára fókuszáló kutatócsoportok, kutatóközpontok is. Mivel azonban a témánkat a nyelvi képzések és az azokkal kapcsolatos esetleges együttműködések jelentik, a kutatói tevékenységekre itt nem térünk ki.

Ugyanakkor a nyelvi képzés szempontjából kifejezetten fontos kiemelni, hogy az Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központja (2020) két felsőoktatási intézményt tart nyilván, ahol a kínai nyelvismeretből államilag elismert vizsga tehető: általános nyelvi vizsga esetén az ELTE-t, míg üzleti szaknyelvién a Budapesti Gazdasági Egyetemet (BGE Nyelvvizsgaközpont, 2020). A BGE-n folyó kínai nyelvtanítás hosszú múltra tekint vissza, hiszen már az 1996-ban létrehozott Keleti Kommunikációs és Továbbképző Intézet keretében is oktatták a nyelvet (BGE Külkereskedelmi Kar, 2019).

Azokon a korábban említett egyetemeken, ahol Konfuciusz Intézet működik és/vagy kínai nyelvszakos képzés folyik, értelemszerűen a kínai nyelvet is tanítják, illetve népszerűsítik a szak végzése nélkül is. A jelen tanulmányban igyekszünk beazonosítani a kínai nyelvi képzéssel foglalkozó intézményeket, bár szeretnénk leszögezni, hogy a felsorolás nem feltétlenül lett teljes.

Elsőként érdemes a Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) Kínai Nyelvi Központját megemlíteni, de az egyetemen a kínai nyelv tanulására egyébként is lehetőségük van a hallgatóknak (BCE, 2020). A PPKE-nél már felsorolt, azzal közösen indított Kelet-Ázsia mesterszakon pedig kötelező is a kínai nyelv tanulása.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetemen (NKE) működő Kínai Közigazgatás-, Gazdaság- és Társadalomkutató Központ vezetője P. Szabó Sándor. A szervezeti egység a neve ellenére nemcsak kutatóközpont, hanem kínai nyelvi kurzusokat is indítanak ott az NKE hallgatói számára, illetve Kínával kapcsolatos szakmai ismereteket is oktatnak (NKE, 2020).

Az egyetemi honlapok tanúsága szerint a kínai nyelv tanulásának a lehetősége néhány más magyarországi felsőoktatási intézményben is adott: ilyen a Budapesti Metropolitan Egyetem (METU) a fővárosban (*Budapesti Metropolitan Egyetem, 2020*) és a

győri Széchenyi István Egyetem (SZE) vidéken (SZE, 2018). A kínai nyelv oktatása tehát ma még nem általános jelenség a magyar felsőoktatási intézményekben, de – részben a Konfuciusz Intézetek számának növekedése, részben az idegen nyelvi oktatással foglalkozó szervezeti egységek kínálatának bővítése következtében – egyre több helyen válik elérhetővé, így megítélésünk szerint idővel az általánossá válása is elképzelhető lehet. Ezt pedig Kína egyre nagyobb gazdasági, politikai és kulturális jelentősége mindenképpen elősegíti.

Végezetül érdemes megemlíteni a Kínai Híd (汉语桥) elnevezésű kínai nyelvi és kulturális versenyt is. Az egyetemisták részére megrendezett 17. nemzetközi verseny 2018-as magyarországi fordulóját a PTE rendezte, ahol a hazai felsőoktatási intézmények hallgatói mérték össze a tudásukat, hogy a legjobbjuk képviselhesse Magyarországot a verseny kínai döntőjén (*Xinhuanet*, 2018). A középiskolai diákok 12. nemzetközi versenyének a magyarországi fordulóját 2019 májusában tartották. A házigazda a Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium volt (*Chinese Bridge*, 2019), amelynek diákja a nemzetközi forduló második helyezettje lett (*Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium*, 2019).

Kínai nyelvi képzések a közoktatásban

A Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium 2004-ben általános iskolaként kezdte meg működését, majd az oktatási kínálatát 2016 szeptemberétől középiskolai képzéssel is bővült. Ez – Európában egyedülálló módon – lehetőséget kínál az általános iskolai és a gimnáziumi tanulmányok kínai nyelven történő folytatására (Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2017). Ez pedig azért is lényeges, mivel a diákok kétharmada magyar, noha a kínaiak száma is meghaladja a százat. Az iskolában mindennapos a kínai nyelvi kurzus, a nagyobb diákok hetente egyszer kínai kultúra órán vesznek részt, s egyes számítógépes és művészeti órákat is kínaiul tanítanak (*Kínai Nemzetközi Rádió Online*, 2017). A magyar közoktatásban a kínai nyelvi képzések terén az iskola mindenképpen kiemelt szerepet tölt be: kínai tanárok bevonásával jelentős nyelvi és kulturális képzés is zajlik, ami túlmutat az egyszerű nyelvtanításon.

A saját Konfuciusz Tanteremmel rendelkező két tannyelvű iskola mellett más közoktatási intézményekben is rátértek már a kínai nyelv oktatására. Ebben jelentős szerepe van egyrészt annak, hogy a Konfuciusz Intézetek tanárai nemcsak a nekik otthont adó egyetemen oktatnak, hanem másik iskolákban is tartanak órákat, másrészt hogy a középiskolások kínai nyelvből is tehetnek érettségi és osztályozóvizsgát (jelenleg az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnáziumban). Az ELTE Konfuciusz Intézete a hivatalos ismertető szerint hét gimnáziumban biztosítja a kínai nyelv oktatását második, és további nyolc középiskolában harmadik idegen nyelvként. Ezek közül mindössze négy található Budapesten, ami jól mutatja, hogy az intézmény az ország nagyobb városaiban is jelen

van (*ELTE Modell Konfuciusz Intézet, 2020b*). Vagyis az ELTE esetében az együttműködés országos szintű, míg a többi Konfuciusz Intézetében inkább regionális.

Az SZTE Konfuciusz Intézete négy oktatási intézményben biztosítja a kínai nyelv tanítását második idegen nyelvként, további tizenhét iskolában és óvodában pedig szakköri foglalkozás keretében. A többségük szegedi helyszín, de akad köztük környékbeli település iskolája is (*SZTE Konfuciusz Intézet, 2020*). A PTE Konfuciusz Intézete hat pécsi és a városhoz közeli középiskolával működik együtt, és biztosítja a kínai nyelv oktatását (*PTE Konfuciusz Intézet, 2020*). A miskolci Konfuciusz Intézet egy általános és két középiskolában, valamint a Wanhua–BorsodChem Zrt. vállalatnál teszi lehetővé a kínai nyelv elsajátítását (*ME Konfuciusz Intézet, 2020*). A Hanban révén az egyes kínai partneregyetemek kínai oktatókat küldenek a magyar egyetemeken működő intézeteknek és így a velük együttműködő közoktatási intézményeknek, így a magyar közoktatásban részt vevő diákoknak is lehetőségük nyílik a kínai nyelv anyanyelvű tanároktól történő megtanulására.

Zárszó

Az akadémiai szintű szervezett Kína-kutatás a Kínai Népköztársasággal való, hetven éve történt diplomáciai kapcsolatfelvétel előtti időig nyúlik vissza, azonban azt követően lehetőség nyílt a kutatások elmélyítésére. Magyar hallgatók látogathattak el Kínába, és folytathattak ott tanulmányokat, beleértve a nyelvtanulást is, továbbá anyanyelvi lektorok bevonásával hazánkban is megkezdődhetett a kínai nyelv tanítása. Bár az elmúlt évtizedekben a kapcsolatok intenzitása időnként mérséklődött, azonban megítélésünk szerint történelmi távlatban inkább a kínai tudományos és nyelvi képzések kiterjedésének trendje bontakozott ki.

Kína és a kínai nyelv népszerűsége a magyar rendszerváltást követően, s különösen az elmúlt évtizedben jelentősen megnövekedett hazánkban. Ebben közrejátszik az is, hogy a Kínai Népköztársaság a Hanban közreműködésével jelentős anyagi és személyi erőforrást biztosít Magyarországnak számára ahhoz, hogy minél több érdeklődő diák és egyetemi hallgató tanulhassa a kínai nyelvet és kulturális ismereteket. A Konfuciusz Intézetek növekvő száma, a két tanítási nyelvű általános iskola középiskolai szintű képzéssel történt bővítése, valamint a Konfuciusz Intézetek által a középiskolák részére a kínai oktatók biztosítása jelentősen kínai forrásokra támaszkodik, és felfogható egyfajta kínai *soft power*nek a két ország közötti oktatási és kulturális diplomáciában való megjelenésének is.

Bár e tanulmánynak nem képezte tárgyát, de fontos megjegyeznünk, hogy az elmúlt évtizedben Kínában is megnőtt a magyar szakok száma, és a magyar kulturális és oktatási befolyás (intézményhálózat) is érezhetően jelentősebbé vált. A nyelvi és kulturális kapcsolatok iránti kölcsönös érdeklődés mindkét részről növekvő intenzitást mutat.

Irodalomjegyzék

- Bartos Huba és Hamar Imre (1998). *Kínai–magyar szótár* (汉语词典). Budapest: Balassi Kiadó.
- Beijing Foreign Studies University (2016). 匈牙利罗兰大学孔子学院 [A magyarországi ELTE Konfuciusz Intézete]. A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://oci.bfsu.edu.cn/info/1128/1084.htm>.
- Budapesti Corvinus Egyetem (2020). Amit a nyelvtanulási lehetőségekről tudni érdemes. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://www.uni-corvinus.hu/fooldal/kepzes/nyelvi-kepzes/nyelvtanulasi-lehetosegek-az-egyetem-hallgatoi-szamarara/>.
- Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar (2019). A Kar története. A letöltés ideje: 2019. november 10. <https://uni-bge.hu/kkk/karrol/kartortenete>.
- Budapesti Gazdasági Egyetem Nyelvvizsgaközpont (2020). Választható nyelvvizsgák. A letöltés ideje: 2020. július 14. <http://www.nyelvvizsgak.hu/page/frame.asp?id=FGRHNI>.
- Budapesti Metropolitan Egyetem (2020). Idegen Nyelvi Intézet. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://www.metropolitan.hu/idegen-nyelvi-intezet>.
- Chinese Bridge (2019). 第12届„汉语桥”世界中学生中文比赛匈牙利赛区赛圆满举行 [Sikeresen megtartották a 12. középiskolásoknak szóló „Kínai Híd” verseny magyarországi területi versenyét]. A letöltés ideje: 2019. július 4. http://bridge.chinese.cn/s12/opr/204/204_6603_1.html.
- Cultura (2015). Polonyi Péter sinológus. A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://cultura.hu/aktualis/polonyi-peter-sinologus/>.
- Csongor Barnabás (2008). A sinológia kezdetei Magyarországon. *Konfuciusz Krónika*, (1). 2. A letöltés ideje: 2020. július 13. <http://www.konfuciuszintezet.hu/index.php?menu=muveltseg&almenu=7&cikkszam=50>.
- Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézet (2020). Rólunk. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://konfuciusz.unideb.hu/hu/rolunk-szervezet>.
- ELTE Modell Konfuciusz Intézet (2020a). Konfuciusz Tanterem. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://www.konfuciuszintezet.hu/index.php?menu=elerhetosegunk&almenu=konftan>.
- ELTE Modell Konfuciusz Intézet (2020b). A kínai nyelv, mint második vagy harmadik választható idegen nyelv. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. https://www.konfuciuszintezet.hu/index.php?menu=oktatas&almenu=oktat_kozepisk_alternativ.
- ELTE Távol-keleti Intézet (2019a). Kínai Tanszék. A letöltés ideje: 2019. augusztus 15. <http://tavolkeletiintezet.elte.hu/index.php?menu=szervezet>.
- ELTE Távol-keleti Intézet (2019b). Rólunk. A letöltés ideje: 2019. augusztus 15. <http://tavolkeletiintezet.elte.hu/>.
- Felvi.hu (2020a). A bolognai rendszer és az új szakok. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. https://www.felvi.hu/diploman_tul/munkaadoknak/szolgáltatás_cikk_bolognai.
- Felvi.hu (2020b). Felvételi ponthatárok. 2020 szeptemberében induló képzések. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. https://www.felvi.hu/bin/content/vonal20a/mkpsz/mkpsz_1418.html.

- Felvi.hu (2020c). Friss statisztikák. 2020 szeptemberében induló képzések. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statisztikak/friss_statisztikak/!FrissStatisztikak/index.php/friss_statisztikak/.
- Fülöp Zoltán (2015). Konfuciusz Intézet nyílik Pécsen. BAMA. A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://www.bama.hu/kozelet/konfuciusz-intezet-nyilt-pecsen-603657/>.
- Galla Endre és Józsa Sándor (1987a). *Kínai nyelvkönyv 1.* (汉语课本). Budapest: Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma, Keleti Nyelvek Kincsestára 3.
- Galla Endre és Józsa Sándor (1987b). *Kínai nyelvkönyv 2.* (汉语课本). Budapest: Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma, Keleti Nyelvek Kincsestára 7.
- Galla Endre és Józsa Sándor (1988). *Kínai nyelvkönyv 3.* (汉语课本). Budapest: Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma, Keleti Nyelvek Kincsestára 11.
- Galla Endre és Józsa Sándor (1990). *Kínai nyelvkönyv 4.* (汉语课本). Budapest: Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma, Keleti Nyelvek Kincsestára 15.
- Goreczky Péter (szerk.) (2019). *Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban.* Budapest: Külügyi és Külgazdasági Intézet.
- Hanban (2020). 关于孔子学院/课堂 [A Konfuciusz Intézetekről és Tantermekről]. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. http://www.hanban.org/confuciousinstitutes/node_10961.htm.
- HR Portál (2013). Nálunk képzik tizenhat ország kínai tanárait. A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://www.hrportal.hu/hr/nalunk-kepzik-tizenhat-oroszag-kinai-tanarait-20131114.html>.
- HVG (2019). Ahol Petőfi nevét többen ismerik, mint Orbán Viktorét. A letöltés ideje: 2020. július 13. https://hvg.hu/kultura/20190101_Ahol_Petofi_nevet_tobben_ismerik_mint_Orban_Viktoret.
- Károli Gáspár Református Egyetem (2020a). Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <http://www.kre.hu/btk/index.php/keleti-nyelvek-es-kulturak-intezete>.
- Károli Gáspár Református Egyetem (2020b). Keleti nyelvek és kultúrák, japán szakirány BA. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <http://www.kre.hu/btk/index.php/keleti-nyelvek-es-kulturak-japan-szakirany-ba>.
- Károli Gáspár Református Egyetem (2020c). Kínai Tanszék. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://btk.kre.hu/index.php/kinai-tanszek.html>
- Kínai Nemzetközi Rádió Online (2017). A Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium a barátság hídjá. A letöltés ideje: 2020. július 14. <http://hungarian.cri.cn/1425/2017/06/30/130s201318.htm>.
- Kínai Népköztársaság Nagykövetsége Magyarországon (2015). Xiao Qian nagykövet új látogatást tett Tálas Barna sinológusnál. A letöltés dátuma: 2020. július 13. <http://www.chinaembassy.hu/hu/xwdt/t1240870.htm>.
- Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériuma (2013). 中国与匈牙利教育合作与交流简况 [Tájékoztató a Kína–Magyarország oktatási együttműködéséről és csereprogramról]. A letöltés ideje: 2020. július 13. http://www.moe.gov.cn/s78/A20/s3117/moe_853/201005/t20100511_87457.html.
- Kujan István (2018). Boldog születésnapot, miskolci Konfuciusz Intézet! *Minap.* A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://arhiv.minap.hu/cikkek/boldog-szuletesnapot-miskolci-konfuciusz-intezet-kepgaleriakkal>.

- Külgazdasági és Külügyminisztérium (2017). Új tanterem felavatása a budapesti Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnáziumban. *Magyarország Kormánya*. A letöltés ideje: 2020. július 14. <https://www.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/kulturalis-es-tudomanydiplomaciaert-felelos-allamtitkar/hirek/uj-tanterem-felavatasa-a-budapesti-magyar-kinai-ket-tanitasi-nyelvu-altalanos-iskola-es-gimnaziumban>.
- Magyar Földrajzi Múzeum (2019). Cholnoky Jenő. A letöltés ideje: 2019. augusztus 14. <https://foldrajzimuzeum.hu/cholnoky-jeno/>.
- Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium (2019). Főlap. A letöltés ideje: 2020. július 14. <https://magyar-kinai.hu/>.
- Magyarország Főkonzulátusa Sanghaj (2019). Főkonzulátusunk munkatársai. A letöltés ideje: 2019. augusztus 12. <https://sanghaj.mfa.gov.hu/page/fokonzulatusunk-munkatarsai>.
- Miklós Pál (1959). *A tunhuangi Ezer Buddha barlangtemplomok*. Budapest: Magyar Helikon.
- Miskolci Egyetem Konfuciusz Intézet (2020). Bemutatkozás. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://konfuciusz.uni-miskolc.hu/fooldal>.
- Nemzeti Erőforrás Minisztérium (2006). Kínai Konfuciusz Intézet nyílik Magyarországon. A letöltés ideje: 2020. július 13. <http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/2006/kinai-konfuciusz-intezet>.
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem (2020). Kína-tanulmányok Tanszék. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/kina-tanulmanyok-tanszek/bemutatkozas>.
- Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ (2020). Államilag elismert nyelvvizsgák nyelvek szerint. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. https://nyak.oh.gov.hu/doc/akk_nyelvek.asp##115.
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar (2020a). Kínai szakirány. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://btk.ppke.hu/felvetelizoknek/szakajanlo-a-2020-2021-es-tanevre/alapkepzesek-ba/kinai-szakirany>.
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar (2020b). Kelet-Ázsia tanulmányok MA. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://btk.ppke.hu/felvetelizoknek/szakajanlo-a-2020-2021-es-tanevre/mesterkepzesek-ma/kelet-azsia-tanulmanyok>.
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar (2020c). Kínai Tanszék. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet/kinai-tanszek>.
- Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Hagyományos Kínai Orvoslás Konfuciusz Intézete (2020). Középisikolásoknak. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <http://konfuciusz.etk.pte.hu/oktataskozepiskolasoknak>.
- Pécsi Tudományegyetem Konfuciusz Intézete (2019). Intézetéről. A letöltés ideje: 2019. augusztus 14. <http://konfuciusz.etk.pte.hu/bemutatkozas/intezetrol>.
- Qinghua Egyetem Történeti Múzeuma (2015). 新中国第一批„洋学生” – 清华大学东欧交换生中国语文专修班始末 [Az új Kína első külföldi hallgatói – A Qinghua Egyetem kelet-európai kínai nyelvet tanuló vendéghallgatói]. A letöltés ideje: 2020. július 12.

- https://www.tsinghua.edu.cn/publish/xsg/8348/2015/20150714154204034921484/20150714154204034921484_.html?fbclid=IwAR12d71wbea7t4l5g43cxe-ivF5ZDwTpST5-_xox4_u8G4FRPwaCQRdM6e8.
- Salát Gergely (2009). Budapesttől Pekingig, a magyar–kínai kapcsolatok múltja. *Konfuciusz Krónika*, (2). A letöltés ideje: 2020. július 13. <http://www.konfuciuszintezet.hu/index.php?menu=muveltseg&almenu=7&cikkszam=49>.
- Shanghai International Studies University (2012). 曹德明校长会见匈牙利赛格德大学法学院院长 [Cao Deming rektor találkozása az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának dékánjával]. A letöltés ideje: 2020. július 13. <http://www.oice.shisu.edu.cn/75/92/c6512a95634/page.htm>.
- Széchenyi Egyetem (2018). Fakultatív nyelvtanfolyamok. A letöltés ideje: 2018. szeptember 3. <https://uni.sze.hu/fakultativ-nyelvtanfolyamok-3>.
- Szegedi Tudományegyetem (2019). Új Konfuciusz-tantermet avatnak Szegeden. A letöltés ideje: 2019. november 10. <https://u-szeged.hu/mediafigyelo/2019/uj-konfuciusz-tantermet>.
- Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézet (2012). Történet. A letöltés ideje: 2020. július 13. <http://www.konfuciuszintezet.u-szeged.hu/tortenet/tortenet?folderID=18291&objectParentFolderId=18291>.
- Szegedi Tudományegyetem Konfuciusz Intézet (2020). Kínai nyelvórák az óvodákban, általános- és középiskolákban. A letöltés ideje: 2020. augusztus 9. <http://www.konfuciuszintezet.u-szeged.hu/nyelvoktatas/ovoda-altalanos/kinai-nyelvorak>.
- Tálas Barna (1989). *Gazdasági reformok és politikai reformkísérletek Kínában, 1979–1989*. Budapest: Tervgazdasági Intézet.
- Tálas Barna (2012). A kínai civilizáció újabb reneszánsza a XXI. század első évtizedében. *Külügyi Szemle*, (2), 24–53. o. A letöltés ideje: 2020. július 13. https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2012_02_A_kenai_civilizecie_ejabb_.pdf.
- Terebess Online (2007). Kína Bibliográfia. A letöltés ideje: 2020. július 13. <https://terebess.hu/keletkultinfo/kinabib.html>.
- Terebess Online (2019a). Ligeti Lajos. A letöltés ideje: 2019. augusztus 3. <https://terebess.hu/keletkultinfo/ligeti.html>.
- Terebess Online (2019b). Tókei Ferenc. A letöltés ideje: 2019. augusztus 3. <https://terebess.hu/keletkultinfo/lexikon/tokei.html>.
- Xinhuanet (2018). „汉语桥” 匈牙利赛区比赛侧记 [A „Kínai Híd” magyarországi területi versenyének feljegyzése]. A letöltés ideje: 2018. április 28. http://www.xinhuanet.com/world/2018-04/28/c_1122760005.htm.
- 邓锐龄 [Deng Ruiling] (1984). 纪念匈牙利东方语文学者乔玛诞辰二百周年 [A magyar orientalista születésének 200. évfordulójára]. *民族研究* [Etnikai Tanulmányok], július 30.
- 晋小娜 [Jin Xiaona] (2018). 我校获批承办匈牙利德布勒森大学孔子学院 [Egyetemünk megkapta a hozzájárulást a magyarországi Debreceni Egyetem Konfuciusz Intézetéhez]. 天津外国语大学国际合作与交流处孔子学院工作处 [Tiencsini Idegennyelvi Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok és Kommunikáció Osztálya, Konfuciusz Intézet Iroda] <http://exchange.tjfsu.edu.cn/info/1061/1375.htm>, 2018. augusztus 22.
- 李震 [Li Zhen] (2008). 匈牙利著名汉学家高恩德因病去世 享年82岁 [A híres magyar sinológus Galla Endre betegségben elhunyt 82 évesen]. *China.com*. A letöltés ideje: 2020. július 13. http://www.china.com.cn/book/txt/2008-12/25/content_17003620.htm.

-
- 梅立崇 [Mei Lisong] (1990). 匈牙利的汉语教学及罗兰大学的汉学 [A magyarországi kínai nyelvoktatás és az ELTE kínai tanulmányok]. 世界汉语教学 [A világ kínai oktatása], (2).
- 王海波 [Wang Haipo] (2006). 匈牙利汉学家谈“汉语热”：学习汉语非常有前途 [Magyar sinológus beszél a „kínai lázról”: a kínaiul tanulás nagyon ígéretes jövője]. *China News*. <http://www.chinanews.com/huaren/ozhrxw/news/2006/07-05/753594.shtml>.
- 吴玉凤 [Wu Yufeng] (2016). 中国文化在匈牙利的传播阶段及其特点分析 [A kínai kultúra magyarországi népszerűsítésének és jellegzetességeinek elemzése]. 山西青年 [Shanxi Youth], (18).